

Mag een zoon zijn moeder met een sensor in de gaten houden?

Bron 12 maart 2019

<https://www.zorgvoorbeter.nl/nieuws/blog-leefstijlmonitoring-ethiek>

Mag een zoon zijn moeder met dementie met een sensor in de gaten houden? We = Zorg voor beter) vroegen jou te reageren op dit dilemma door een poll in te vullen. De antwoordopties varieerden van ja, dat geeft de zoon een veilig gevoel tot nee, monitoring is een inbreuk op haar privacy. Alies Struijs, expert ethiek bij Vilans, staat stil bij de reacties in haar blog en sluit hiermee ook de reeks van de 6 casussen met ethische dilemma's af.

Zorgtechnologie ontwikkelt zich in rap tempo. Dat heeft voordelen, maar ook nadelen. In de casus staat de privacy van mevrouw Jansen tegenover de overbelasting van haar zoon Bert. Leefstijlmonitoring ontlast Bert van zijn zorgtaken, maar het betekent ook dat hij het doen en laten van zijn moeder volgt. Is dat erg?

Gulden regel van de praktische ethiek

'Wat jij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet' is een leefregel die ik al van mijn oma meekreeg. Voor mij is het altijd een basisregel gebleven voor de omgang met elkaar in het dagelijks leven: behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden. Deze leefregel doet het al eeuwenlang goed en heet dan ook de gulden regel van de praktische ethiek.

Handvat bij ethische dilemma's

Hoe wil ik behandeld worden door mijn zoon en de zorgverleners?

Deze gulden regel is een praktisch ethisch handvat bij veel lastige dilemma's in de dagelijkse zorg. Dus pas ik hem toe bij het dilemma in de casus

Leefstijlmonitoring: ik stel me voor dat ik mevrouw Jansen ben. Hoe wil ik behandeld worden door mijn zoon en de zorgverleners? De gulden regel helpt ook als je je inleeft in de andere rollen. Stel je maar eens voor dat jij zoon Bert bent. Jij hebt het beste met je moeder voor en zorgt goed voor haar, maar het valt je ook zwaar, want jij hebt een gezin, je werk en een sociaal leven. Als slimme technologie jouw zorgtaken kan verlichten helpt jou dat enorm om alle ballen in de lucht te houden.

Zorg in balans

En vanuit je rol als zorgverlener? Berts moeder heeft steeds meer zorg nodig en je bent maar wat blij dat Bert zoveel zorgtaken voor haar op zich neemt. Maar je ziet ook dat het hem zwaar valt. Hoe breng je de zorg rondom de moeder in balans, terwijl je rekening houdt met de wensen en behoeften van alle betrokkenen?

Privacy

Moeten sensoren mijn doen en laten volgen?

Ik besluit nog eens in de huid te kruipen van mevrouw Jansen en nu vanuit het perspectief van privacy. Dan wil ik helemaal niet afhankelijk zijn van anderen of van technologie. Ik ben erg op mijn vrijheid gesteld en hou er niet van dat anderen van alles voor mij regelen. Ik ben toch de baas over mijn eigen leven? Moeten sensoren mijn doen en laten volgen? Big brother is watching you? No way! Dat ik soms de weg kwijt ben en risico's loop, nou en? Als ik mezelf niet

meer vertrouwen is het vroeg genoeg om aan de bel te trekken. En ja, Bert, die maakt zich zorgen om mij. Heel lief en zorgzaam van hem, maar mij is het veel te betuttelend.

Op zoek naar de juiste balans

80 procent van de mensen die op de poll met handelingsopties gestemd hebben vindt dat je niet te snel naar het zwaarste middel moet grijpen. Zij willen eerst met mevrouw Jansen en haar zoon bespreken of er geen alternatieven zijn, zoals een alarmbel. Zij zeggen: neem niet meteen te zware maatregelen als het ook met een lichtere af kan. In ethische termen heet dit ook wel het proportionaliteitsprincipe: je beoordeelt of het gewicht van de interventie wel in balans is met het doel wat je ermee wilt bereiken.

Wat zou jij doen of adviseren in deze situatie?

- ☐ Ik zet de monitoring toch in om Bert een veiliger gevoel te geven. De monitoring is maar een beperkte inbreuk op de privacy omdat er geen camerabeelden zijn. Na een tijdje evalueren we hoe het gaat.
 2%
- ☐ Ik doe niets, monitoren is een inbreuk op haar privacy. Mevrouw Jansen geeft duidelijk aan dat zij de monitoring niet nodig vindt.
 1%
- ☐ Ik probeer mevrouw Jansen te overtuigen dat de monitoring Bert geruststelt en dat zij er geen last van heeft.
 11%
- ☐ Ik bespreek met Bert en mevrouw Jansen wat eventuele andere oplossingen zijn. Bijvoorbeeld een alarmknop.
 80%
- ☐ Anders namelijk...
 3%

AANTAL STEMMEN: 119

Ongewenst bezoek

Nog een voorbeeld: een vrouw van begin 80 is niet meer zo goed ter been. Sinds kort sluit zij haar kamer in het verpleeghuis af. Ze is het beu dat een medebewoner, een heer die nogal eens de weg kwijt is, zomaar haar kamer binnenloopt. Dat gebeurt ook wel 's nachts en soms loopt hij dan weg met de rollator die naast haar bed staat, terwijl zij die nodig heeft om naar de wc te gaan. Hoewel zij het gedrag van deze meneer begrijpt, is ze er niet van gediend. Ze beschermt zichzelf nu door de deur zowel overdag als 's nachts op slot te doen.

Het recht op privacy hangt samen met twee betekenissen van vrijheid:

Negatieve vrijheid: vrij zijn van inmenging van anderen in wat jij rekent tot jouw privédomein;

Positieve vrijheid: de vrijheid om over je eigen leven te beschikken, keuzevrijheid te hebben en te kunnen blijven doen wat je graag wilt (bijvoorbeeld werken, uitgaan, reizen).

Door negatieve vrijheid ontstaan er ook kansen voor positieve vrijheid. Het zijn dus twee kanten van dezelfde privacy-medaille.

Dat de vrouw haar kamer op slot doet is een vorm van negatieve vrijheid: binnendringers weren uit haar domein om haar privacy te behouden. Soms zijn zulke maatregelen nodig, bijvoorbeeld als de bewegingsvrijheid van de een ten koste gaat van de bewegingsvrijheid en privacy van de ander. Of het op slot draaien de beste oplossing is? Dat moeten alle betrokkenen in de driehoek van bewoner, familie en zorgverleners met elkaar bespreken. Met als leidraad de gulden regel: hoe zou jij zelf behandeld willen worden?

Bekijk meer casussen op Zorg voor Beter op

<https://www.zorgvoorbeter.nl/nieuws/blog-leefstijlmonitoring-ethiek>

Casus leefstijlmonitoring

Casus intimiteit

Afwijken van protocollen

Casus levensvragen

Casus vrijheidsbeperking